

## रोड टू झिरो हंगर गोल: एसडीजी २

संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या नुकत्याच प्रसिध्द झालेल्या अहवालानुसार, कोरोनावायरस रोग (कोव्हिड-१९) या नवीन साथीच्या रोगाच्या पाश्चिभूमीवर शाश्वत विकास उद्दिष्टे (एसडीजी) २ म्हणजे 'झिरो हंगर' साध्य करण्याचे ध्येय आहे.

- शून्य भूक लक्ष्य इतर अनेकांच्या बरोबरीने कार्य करते: दारिद्र्य निर्मूलन (एसडीजी १), चांगले आरोग्य आणि कल्याण (एसडीजी ३), आणि स्वच्छ पिण्याच्या पाण्याची उपलब्धि (एसडीजी ६) गरज.

### मुख्य मुद्दे

- इतर एसडीजीशी संबंध:
  - एसडीजी २ आणि एसडीजी १:
    - अन्नसुरक्षा केवळ अन्न उपलब्धतेवर अवलंबून नाही, तर अन्न प्रवेशावरही अवलंबून असते.
    - जर अन्न सुरक्षा आणि दारिद्र्य हे एकाच लढाईचा एक भाग म्हणून पाहिले जाऊ शकते, तर दारिद्र्य कमी करण्याचा प्रयत्न केवळ कमी अन्नधान्याच्या किंमतींद्वारेच नव्हे तर उच्च उत्पन्नाद्वारेही केला पाहिजे.
  - एसडीजी २ आणि एसडीजी ३:
    - पोषण ही चांगल्या आरोग्याची गुरुकिल्ली आहे, म्हणून एसडीजी २ आणि एसडीजी ३ मधील संबंध देखील साहजिक आहे.
    - अधिक टिकाऊ शेतीद्वारे पयविरणीय आरोग्य एसडीजी २ आणि एसडीजी ३ दरम्यान एक दुवा देखील स्थापित करते.
    - कृषी क्रियाकलाप जागतिक प्रदूषणात मोठ्या प्रमाणात योगदान देतात : बायोमास जळण्यामुळे वायू प्रदूषण होते आणि जमीन

साफ केल्याने इंधन ज्वलन उत्सर्जनात योगदान होते.

- शेतीच्या अमोनिया उत्सर्जनाचा मानवी आरोग्यावरही परिणाम होतो. जागतिक स्तरावर दरवर्षी कित्येक लाख अकाली मृत्युंमागे त्यांचा हात आहे.

- इतर एसडीजी : त्याचप्रमाणे शिक्षण (एसडीजी४), स्त्री-पुरुष समानता (एसडीजी५), सभ्य काम आणि आर्थिक विकास (एसडीजी८), विषमता कमी करणे (एसडीजी१०), शाश्वत शहरे आणि समुदाय (एसडीजी११), शांतता, न्याय आणि मजबूत संस्था (एसडीजी१६) आणि उद्दिष्टांसाठी भागीदारी (एसडीजी१७) देखील उपभोग नमुने आणि निरोगी आहार निवडीवर प्रभाव पाडतात.

- लैंगिक विषमतेमुळे अनेक स्त्रिया अन्न असुरक्षित बनतात: महिला कामगार कृषी कर्मचार्यांचा मोठा वाटा आहेत, परंतु जमीन, पशुधन, शिक्षण, विस्तार आणि वित्तीय सेवांमध्ये अडचणीचा सामना करावा लागतो.

- सभ्य काम आणि आर्थिक वाढ (एसडीजी८) आणि विषमता कमी करणे (एसडीजी १०) एसडीजी १ च्या पलीकडे जाऊन आणि आर्थिक संसाधने आणून चांगल्या पोषणाला समर्थन देऊ शकते.

#### ■ आव्हाने:

- अन्नव्यवस्थेचा सवति जास्त अभ्यास केलेला प्रतिकूल पर्यावरणीय परिणाम म्हणजे हवामान बदलातील त्याचे योगदान.

- मानववंशीय हरितगृह वायूउत्सर्जनात अन्न प्रणालीचे योगदान ३४% आहे.

- जलसंपत्तीचा अतिवापर हे शेतीसमोरील आणखी एक गंभीर आव्हान आहे.

- सिंचन जागतिक पाण्याच्या मागणीच्या सुमारे ७०% भागाचे प्रतिनिधित्व करते आणि येत्या दशकांमध्ये ही मागणी वाढतच राहण्याची अपेक्षा आहे.
- नायट्रोजन (एन) आणि फॉस्फरस (पी) चा अतिरिक्त वापर स्थलीय आणि सागरी परिसंस्थांसाठी हानिकारक आहे.
- एन च्या अतिरेकामुळे माती आणि गोड्या पाण्यातील आम्लीकरण होते; नायट्रस ऑक्साइड (एन<sub>२</sub>ओ) मुळे हवामान-तापमानवाढ उत्सर्जन आणि स्ट्रॅटोस्फेरिक ओझोन कमी होते.
- सूचना:
  - शाश्वत शेतीसाठी नवीन गुंतवणूक, संशोधन आणि नाविन्यपूर्ण सुविधा.
  - अन्नकचरा आणि अन्न नासाडी कमी करणे.
  - नैसर्गिक संसाधनांवरील दबाव कमी करून आणि आरोग्य लाभाना चालना देऊन एसडीजी परिणामांवर बर् याच फायद्यांचा फायदा घेण्यासाठी आमचे वापर नमुने बदलणे.

### अन्न प्रणाली टिकाऊ करण्यासाठी भारताचे पुढाकार

- भारताच्या हरित क्रांतीची कामगिरी.
- देशासाठी परिभाषित कृषी पर्यावरणीय क्षेत्रानुसार पीक नमुने बदलले जात आहेत.
- सेंद्रिय आणि नैसर्गिक शेतीसह पर्यायी शेती
- शेतीत पाणी वापराची कार्यक्षमता वाढवणे.
- एकात्मिक शेती व्यवस्था.
- हवामान लवचिक शेतीवर राष्ट्रीय पुढाकार